

Respons

Eritrea: Faktagrunnlag og kildekritikk

- Hvordan påvirker kildesituasjonen kunnskapen vår om reaksjoner mot hjemvendte eritreere og konklusjonene man kan trekke?

Kildesituasjonen

Det er svært vanskelig å finne fakta om en rekke ulike samfunnsforhold i Eritrea. Dette gjelder forhold i nasjonaltjenesten, forhold i eritreiske fengsler og forvaringssteder og risikoen for reaksjoner ved unndragelse eller desertering fra nasjonaltjenesten. Myndighetene offentliggjør verken informasjon om fengselsforhold, om forhold i nasjonaltjenesten eller antallet vernepliktige i tjeneste. De gir heller ikke mulighet for uavhengig – og fri – observasjon av situasjonen til hjemvendte desertører og tjenesteunndragere. Det finnes ingen uavhengige grasrotorganisasjoner eller (fri) presse som kan påvirke myndighetene – og befolkningen – eller rapportere om kritikkverdige forhold.

Størstedelen av informasjonen som gjengis i rapporter fra ulike internasjonale organisasjoner, stammer derfor fra uttalelser fra eritreere som har forlatt landet (Commission of Inquiry on Human Rights in Eritrea 2015; 2016). På den andre siden er mye av informasjonen som deles i Eritrea, anekdotisk andrehåndsinformasjon formidlet via representanter for det internasjonale miljøet, selv om Landinfo også har lokale eritreiske førstehåndskilder. Majoriteten av kildene Landinfo har møtt gjennom årene, er dessuten etter eget ønske anonyme.¹ Det gjelder både internasjonale representanter og lokale kilder. Ulempen med anonyme kilder er selvsagt at leserne ikke kan etterprøve om kilden og informasjonen er pålitelig. Men i enkelte land, inkludert Eritrea, vil knapt nok noen uttale seg dersom identiteten deres synliggjøres fordi de frykter represalier fra myndighetene, eller at arbeidet deres blir vanskeliggjort. Dette inntrykket

¹ Landinfo har vært i Eritrea seks ganger i løpet av de siste seks årene, hvorav en reise også omfattet informasjonsinnhenting i Khartoum og Kassala i Sudan (utlendingsforvaltningen var dessuten på tjenestereise i Eritrea i 1999 og 2003). Den siste reisen til Eritrea ble gjennomført i februar/mars 2017. Vi har på disse reisene møtt representanter for myndighetene, det diplomatiske miljøet og lokale og internasjonale organisasjoner i Asmara, lokale ressurspersoner og «vanlige» folk.

ble også bekreftet i løpet av Landinfos siste opphold i februar 2017. Likevel er enkelte lokale samtalepartnere ikke redde for å samtale med oss i det offentlige rom om sensitive temaer.²

Andre viktige problem som Landinfo opplever i Eritrea, er trolig «rundløyper»³, det vil si at én kilde refererer til en annen kilde, som i sin tur refererer tilbake til den første kilden, og falske bekreftelser: To kilder sier det samme og bekrefter tilsynelatende et saksforhold, mens de i virkeligheten refererer til én og samme kilde (Landinfo 2015, s. 5). Landinfo opplevde dette senest under oppholdet i Asmara i februar/mars 2017. Dette skjer fordi det internasjonale miljøet er lite og ingen av disse kildene er helt uavhengige av hverandre. Men de legger heller ikke skjul på at størstedelen av informasjonen de formidler, ikke er faktabasert, men synspunkter og til dels spekulasjoner, basert på den informasjonen de har tilegnet seg fra eget miljø og lokale kjenninger.

Det er også viktig å merke seg at heller ikke journalistene som de siste par årene har fått innreise til Eritrea, fritt velger sine intervjuobjekter. Partiskhet og politisering av debatten, både i og utenfor regionen, kan også bidra til at analysene og vurderingene som deles, ikke nødvendigvis er pålitelige. Språkbruken og fordømmelsen av det eritreiske regimet i ulike rapporter spiller også på følelser selv om kjensgjerningene kan være mer usikre. Regimevennlige støtteerklæringer bærer likeledes ofte preg av manglende nyanser. En del av vurderingene og beskrivelsene bærer dermed preg av ensidighet og manglende kritisk vurdering.

Landinfo har heller ikke hatt mulighet til å gjennomføre systematiske undersøkelser eller samtaler med personer i Eritrea som har unndratt seg nasjonaltjenesten og som har blitt pågrepet på grensen eller hjemsendt fra utlandet. Men selv om erfaringsgrunlaget er anekdotisk og spinkelt, har Landinfo gjennom årene fått et inntrykk av disse forholdene, som trolig er mer sammensatt og nyansert enn hva situasjonsbeskrivelsene fra enkelte observatører skulle tilsi.

Kunnskap om reaksjoner mot hjemvendte desertører og personer som unndrar seg nasjonaltjeneste

Den faktabaserte kunnskapen er begrenset, og verken internasjonale representanter i Eritrea eller lokale eritreiske kilder stikker under stol at menneskerettighetsbrudd forekommer. Men man understreker at omfanget ikke kan kvantifiseres, og det er også vanskelig å fastslå hvor systematiske overgrepene er (diplomatkilde (D), samtale i Asmara 28. januar 2016; internasjonal representant (G), samtale i Asmara 28. januar 2016; diplomatkilde (H), samtale i Asmara 29. januar 2016; diplomatkilde (J), samtale i Asmara 29. januar 2016; lokal eritreisk kilde (C), samtale i Asmara 24. februar 2017; diplomatkilde (F), samtale i Asmara 27. februar 2017; diplomatkilde (J), samtale i Asmara 28. februar 2017).

Landinfo deler denne oppfatningen. Den anekdotiske informasjonen vi har, viser at både desertører og andre som pågripes når de krysser grensen ulovlig, havner i forvaring uten domstolsbehandling. Soningstiden ser ut til å variere fra en måned til et par år. Etter Landinfos

² Men fordi man frykter overvåking og informanter, vil ingen våge å utbasunere kritikk av myndighetene i det offentlige rom.

³ Det samme gjelder mye av informasjonen som utarbeides og publiseres av ulike internasjonale organisasjoner og interessegrupper.

syn er det imidlertid ikke mulig å kategorisere eller peke ut grupper med større eller mindre sannsynlighet for enten kortvarig eller langvarig fengsling.⁴

Beskrivelsene av forholdene i fengsler og forvaringssteder må på samme måte som annen informasjon om forhold i Eritrea, vurderes nøye. Ingen utenforstående med unntak av en delegasjon fra høykommissæren for menneskerettigheter som besøkte landet i 2016, har hatt tilgang til eritreiske forvaringssteder på en årrekke. 2016-delegasjonen fikk tilgang til Sembelfengselet utenfor Asmara, men det er ikke offentliggjort noen rapport fra dette besøket. Rapporter fra ulike internasjonale menneskerettighetsorganisasjoner omtaler soningsforholdene i eritreiske fengsler og forvaringssteder som umenneskelige. Landets informasjonsminister har i et intervju med Wall Street Journal (Steviss & Parkinson 2016) innrømmet at tortur forekommer i enkelte fengsler:

“Torture is not allowed. That does not mean it may not happen here and there,” said Mr. Ghebre Meskel, the information minister.

“Sometimes you will meet people who have fled here and they will have some marks. It can happen in some units,” he said. “But one has to draw a difference: It is not systematic, it’s not officially sanctioned, it’s not in the law.”

Landinfo har også anekdotisk informasjon fra enkelte lokale kilder om egenopplevde soningsforhold. Beskrivelsene gir et inntrykk av voktere med manglende kunnskaper om fangebehandling, streng disiplin – og slag om en ikke følger vokternes regler, manglende rettsikkerhet, dårlige sanitære forhold og begrenset med mat (lokal eritreisk kilde (1), samtale i Asmara 25. mars 2017; lokal eritreisk kilde (D), samtale i Asmara 24. februar 2017). Dette er beskrivelser som ikke er unike for Eritrea. Men i motsetning til i mange afrikanske land hvor soningsforholdene ofte er svært dårlige (Sarkin 2008), har som nevnt utenforstående ikke tilgang til fengsler og forvaringssteder i Eritrea. En har derfor ikke mulighet til å dokumentere påstandene om systematiske menneskerettighetsbrudd.

Om Landinfos responser

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos responser er basert på opplysninger fra nøye utvalgte informasjonskilder, og kan bygge på både skriftlig og muntlig kildemateriale. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

En respons er et svar på konkrete spørsmål som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo, og er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema. Responsene er utarbeidet innenfor korte frister, og kildegrunnlaget er ikke alltid like bredt som i våre temanotater.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

⁴ Enkelte lokale kilder peker på at folk som pågripes og tas i forvaring (og deretter sendes tilbake til tjenesten), gjør nye forsøk på å krysse grensen. Men jo flere forsøk og pågripelser, desto større er faren for strengere straff, mener disse kildene. Dette er selvsagt kun synspunkter fra et fåtall personer og må vurderes i lys av det.

Referanser

Skriftlige kilder

- Landinfo (2015, februar). *Retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://landinfo.no/asset/3135/1/3135_1.pdf (lastet ned 27. mars 2017)
- Sarkin, J. (2008). Prisons in Africa: An Evaluation From a Human Rights Perspective. *SUR International Journal on Human Rights*, 5/9, 23–49. Tilgjengelig fra http://www.scielo.br/pdf/sur/v5n9/en_v5n9a03.pdf (lastet ned 27. mars 2017)
- Stevis, M. & Parkinson, J. (2016, 2. februar). African Dictatorship Fuels Migrant Crisis. Thousands flee isolated Eritrea to escape life of conscription and poverty *Wall Street Journal*. Tilgjengelig fra <https://www.wsj.com/articles/eritreans-flee-conscription-and-poverty-adding-to-the-migrant-crisis-in-europe-1445391364> (lastet ned 27. mars 2017)
- The Commission of Inquiry on Human Rights in Eritrea (2015, 5. juni). *Report of the detailed findings of the Commission of Inquiry on Human Rights in Eritrea*. Genève: UN Human Rights Council. Tilgjengelig fra http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/CoIEritrea/A_HRC_29_CRP-1.pdf [lastet ned 27. mars 2017]
- The Commission of Inquiry on Human Rights in Eritrea (2016, 8. juni). *Detailed findings of the commission of inquiry on human rights in Eritrea*. Genève: UN Human Rights Council. Tilgjengelig fra http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/CoIEritrea/A_HRC_32_CRP.1_read-only.pdf [lastet ned 27. mars 2017]

Muntlige kilder

- Diplomatkilde (D). Samtale i Asmara 28. januar 2016.
- Diplomatkilde (H). Samtale i Asmara 29. januar 2016.
- Diplomatkilde (I). Samtale i Asmara 29. januar 2016.
- Diplomatkilde (J). Samtale i Asmara 29. januar 2016.
- Diplomatkilde (K). Samtale i Asmara 29. januar 2016.
- Diplomatkilde (M). Samtale i Asmara 28. januar 2016.
- Internasjonal representant (E). Samtale i Asmara 27. januar 2016.
- Internasjonal representant (G). Samtale i Asmara 28. januar 2016.
- Internasjonal representant (C). Samtale i Asmara 27. januar 2016.
- Lokal eritreisk kilde (B). Samtale i Asmara 30. januar 2016.
- Internasjonal representant (A). Samtale i Asmara 23. februar 2017
- Diplomatkilde (B). Samtale i Asmara 23. februar 2017.
- Diplomatkilde (F). Samtale i Asmara 27. februar 2017.
- Diplomatkilde (J). samtale i Asmara 28. februar 2017.
- Internasjonal representant (G). Samtale i Asmara 27. februar 2017.
- Lokal eritreisk kilde (C). Samtale i Asmara 24. februar 2017.
- Lokal eritreisk kilde (D). Samtale i Asmara 24. februar 2017.
- Lokal eritreisk kilde (E). Samtale i Asmara 24. februar 2017.
- Lokal eritreisk kilde (1). Samtale i Asmara 25. mars 2017.
- Lokal eritreisk kilde (2). Samtale i Asmara 26. mars 2017.

Respons **Eritrea: Faktagrunnlag og kildekritikk**

© Landinfo 2017

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.